

Median tulkinta ja arviointi

Mitä ovat media ja medialukutaito?

Yleisnimitys "media" kattaa monia asioita. Mediavälineitä ovat sekä perinteiset joukkotiedotusvälineet, kuten sanomalehdet, televisio ja radio että uudet digitaaliset välineet, kuten läppärit, tablettitietokoneet ja älypuhelimet. Kaikki viestit, joita mediavälineillä tuotetaan, käytetään ja välitetään ovat mediasisältöjä. Niitä voivat olla esimerkiksi tekstiviestit, elokuvat, valokuvat, pelit ja uutiset. Median toimialalla taas tarkoitetaan organisaatioita, instituutioita tai tahoja, jotka tuottavat ja välittävät mediasisältöjä, esimerkiksi uutistoimituksia tai lehtikustantamoja. Media muodostaa myös ympäristöjä, joissa ihmiset voivat toimia, kuten sosiaalisen median palvelut.

Medialukutaidolla tarkoitetaan taitoa käyttää, lukea, ymmärtää, tulkita, ja arvioida kriittisesti erilaisia mediasisältöjä. Medialukutaito käsittää myös taidon tuottaa mediasisältöjä itse erilaisiin tarkoituksiin ja viestiä median kautta. Medialukutaitoa on niin ikään taito käyttää mediavälineitä ja toimia turvallisesti ja vastuullisesti median parissa.

Mediasisältöjen tulkinta

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Koetaan monipuolisesti erilaisia mediasisältöjä, kuten lapsille sopivat uutiset, mediataide, elokuvat ja musiikki. Käytetään yhdessä mediasisältöjä, joissa on kirjoitettua tekstiä.

Tutkitaan kuvitteellisten ja todenmukaisten mediasisältöjen eroa esimerkiksi tarkastelemalla lastenohjelmia ja lapsille sopivia uutisia

Opetellaan ymmärtämään mediaa ihmisen tuottamana ja valitsemana sisältönä.

Opetellaan ymmärtämään mediasisältöjä. Käsitellään erilaisin ilmaisukeinoin satujen, pelien tai lastenohjelmien tapahtumia ja hahmoja ja rohkaistaan lapsia tuottamaan omia tulkintoja.

Luovat ja eläytyvät mediatulkinnat

Lasten kanssa tutustutaan monipuolisesti erilaisiin mediasisältöihin, musiikkiin, elokuvaan, kuviin ja sanallisiin sisältöihin, ja opetellaan ymmärtämään ja tulkitsemaan niitä. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan omia havaintojaan ja kokemuksiaan. Tulkintojen tekemisessä ja esittämisessä hyödynnetään niin sanallista, kuvallista kuin kehollistakin ilmaisua.

Seuraavat esimerkit kuvaavat runojen ja kuvien tutkimista ja tulkintaa, mutta samaan tapaan oman ilmaisun keinoin voi tarkastella musiikkia tai äänimaailmaa.

- Lukekaa yhdessä runoja tai laulun sanoja, laululyriikoita, niihin eläytyen. Tarkastelkaa runon ominaisuuksia ja ilmaisutapaa, kuten rytmiä ja riimejä. Tehkää tulkintoja: mitä runossa tapahtuu, ja mistä se kertoo? Onko runo iloinen tai surullinen? Käyttäkää erilaisia ilmaisukeinoja: digitaalista maalaamista, äänimaiseman tekemistä tai leikkikää tai dramatisoikaa runo videolle. Tutkittaessa erilaisia töitä oivalletaan, että runosta voi herätä erilaisia ajatuksia ja kokemuksia.
- Tutkikaa ja tulkitkaa taidekuvaa, valokuvaa tai piirrosta: mitä kuvassa tapahtui hetki sitten? Mitä siinä tapahtuu seuraavaksi? Tulkintoja voi harjoitella myös tekemällä tarinan kahden kuvan välille. Kuvatkaa esimerkiksi lelu kahdessa eri paikassa ja tuokaa toiseen kuvaan jotain uutta mukaan. Keksikää tarina siitä, mitä kahden kuvan välillä on tapahtunut.
- Kiinnitetään tietoista huomiota siihen, että se, mitä tarinoissa tapahtuu tai millaisia hahmoja niissä on, on aina tekijöiden valintojen tulosta.
- Katsokaa elokuva tai lastenohjelman jakso. Pohtikaa, millaisia ominaisuuksia päähenkilöillä on. Hahmojen luonne päätetään yleensä käsikirjoitusta tehtäessä. Miten tarina muuttuisi, jos hahmolle olisi päätetty valita erilainen luonne? Millainen tarinasta tulisi, jos tapahtumien kulkua muutettaisiin?

Median vaikutusten ymmärtäminen

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Pohditaan median vaikutuksia ajatuksiin ja toimintaan, kuten tietoon ja leikkeihin.

Opetellaan ymmärtämään, että media voi luoda asioista mielikuvia ja yleistyksiä. Tarkastellaan tapoja esittää satu- ja eläinhahmoja tai sukupuolia lastenohjelmissa ja elokuvissa.

Tarkastellaan lähiympäristön mainontaa ja pohditaan mainosten yhteyttä kuluttamiseen.

Viekas kettu ja muita mielikuvia

Media välittää mielikuvia asioista ja ihmisistä. Yleistykset vaikuttavat käsityksiin ja suhtautumiseen asioihin. Esiopetusikäisten kanssa voi tutkia tutuissa saduissa, peleissä tai elokuvissa esiintyviä hahmoja ja niihin liitettyjä yleistyksiä.

- Muistelkaa tuttuja eläinhahmoja elokuvissa tai tutkikaa suomalaisia kansansatuja. Millaisina eläimet, kuten karhu ja kettu, esitetään? Tiivistäkää havainnot esimerkiksi kuvina ja sanoina tai leikkikää hahmoja. Onko hahmoilla yhteisiä tai toisistaan eroavia piirteitä? Ovatko eläimet oikeasti sellaisia, millaisina ne saatetaan esittää? Ovatko karhut kömpelöitä, ketut viekkaita, pöllöt viisaita ja aasit tyhmiä?
- Etsikää, kysykää ja kootkaa tietoa eri lähteistä mielikuvien ja yleistysten rinnalle. Verratkää toisiinsa esimerkiksi satukirjan ja tietokirjan kuvaus-ta samasta eläimestä.

Media tietolähteenä

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Käytetään mediaa monipuolisesti apuna tiedon hankinnassa ja jäsentämisessä arjen tilanteissa.

Pohditaan ja arvioidaan, onko median avulla löydetty tieto käyttökelpoista.

Viisasten kivet

Esiopetusikäiset lapset ovat innokkaita oppimaan uutta. Mediaa voidaan tutkia ehtymättömänä tiedonlähteenä, joka ruokkii ymmärrystä asioista. Jutellaan, mitä tieto oikein on ja mistä kaikki tieto tulee. Tiedon etsimisestä eri lähteistä tehdään luonteva osa arjen käytänteitä.

- Tutkikaa mitä tahansa lapsia kiinnostavaa tai ryhmälle yhteisöllisesti merkityksellistä asiaa. Kartoittakaa, mitä tutkittavasta asiasta tiedetään ja pohtikaa, mitä tietoa vielä tarvitaan. Käyttäkää apuna esimerkiksi kirjoja tai muita lapsille suunnattuja media-aineistoja. Tietoa voi etsiä myös yhdessä vanhempien kanssa ja kertoa löydöistä toisille.
- Laittakaa uuden tiedonsäikeen merkiksi purkkiin esimerkiksi kaunis, kimaltava kivi. Kivi tekee oppimisen näkyväksi – minkä verran tiedettiin ensin ja miten paljon nyt? Tehkää löytynyt tieto näkyväksi myös sanoina tai kuvina.
- Tutkikaa yhdessä tiedon luotettavuutta. Mistä voi tietää, että löytynyt tieto on totta? Onko tieto luotettava, jos sen kertoo kaveri tai opettaja? Ovatko lapset luulleet joskus jonkin sellaisen asian olevan totta, joka onkin osoittautunut saduksi? Mistä voi löytää luotettavaa tietoa tai mistä tiedon voi tarkistaa?

Minä median käyttäjänä

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Tarkastellaan lasten omaa mediankäyttöä. Pohditaan erilaisia mediankäyttötilanteita ja sitä, miten mediaa käytetään eri tavoin yksin tai yhdessä.

Tarkastellaan arvottomatta lapsille merkityksellisiä mediasisältöjä ja rohkaistaan kertomaan niistä monipuolisin ilmaisukeinoin. Pohditaan, miksi ne ovat mielekkäitä.

Ymmärretään, että eri ihmiset kokevat ja käyttävät mediaa eri tavoin. Rohkaistaan lapsia keskustelemaan kokemuksistaan median parissa ja vertailemaan niitä toisten kanssa.

Mediapaloja

Median parissa saa pitää hauskaa! Perheissä ja lapsilla on erilaisia mediankäytön tapoja. Tutkitaan mediatottumuksia ja opetellaan arvostavaa suhtautumista omaa ja toisten erilaista mediankäyttöä kohtaan. Samalla opetellaan, että kenenkään yksilöllinen maku ei ole muita huonompi tai parempi, ja että erilaisista tavoista voi oppia itsekin uutta.

- Ryhtykää tutkijoiksi ja tarkastelkaa omaa mediankäyttöä kotona. Kootkaa havainnot erillisille paperinpaloille. Mediakokemuksia voi piirtää tai ilmaista sanallisesti. Mediapaloihin voi kirjata esimerkiksi luetun tai kuunnellun kirjan, pelatun pelin, kuunneltua musiikkia tai katsotun elokuvan tai videon. Kootaan samansisältöiset mediapalat jonoiksi. Havainnoidaan lukumääriä ja ihmetellään yhdessä, miten pitkiä jonoja eri medioista syntyy. Millaisen mediankäytön parissa eskarit erityisesti viihtyvät? Havainnot voi koota myös digitaalisesti pylväsdiagrammiin.
- Jutelkaa, millainen mediankäyttö on kaikkein mukavinta tai hauskinta ja jakakaa kokemuksia. Poimikaa mediapaloista parhaat ja tarkastelkaa niitä yhdessä. Ollaanko oman lempimedian äärellä yleensä yksin vai yhdessä kaverin tai perheenjäsenten kanssa? Tutustukaa toistenne erilaisiin mediasuosikkeihin.

Median tuottaminen

Luova ilmaisu

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Tuetaan lapsia luovaan sanalliseen ja kuvalliseen ilmaisuun median tuottamisessa.

Tehdään lasten kanssa yhdessä kokeillen mediasisältöjä, kuten kuva-animaatioita, videoita, digitaalisia kirjoja tai itse tehtyä musiikkia.

Käytetään yhdessä erilaisia mediavälineitä, sovelluksia ja ohjelmia mediasisältöjen tuottamisessa.

Osallistutaan yhdessä tuottamisen eri vaiheisiin: suunnitteluun, kokeilevaan ja leikinomaiseen toteuttamiseen ja tuotoksen arvostavaan tarkasteluun. Sanoitetaan vaiheita lasten kanssa.

Meidän ryhmän esitys

Lapsia rohkaistaan yhteiseen luovaan sanalliseen, kuvalliseen ja ääni-ilmaisuun median parissa. Pienryhmissä suunnitellaan ja toteutetaan esityksiä, jotka tallennetaan yhdessä valitulla mediavälineellä. Samalla harjoitellaan ja jaetaan yhdessä median tuottamiseen liittyviä erilaisia tehtäviä: tarvitaanko käsikirjoitusta, kuvausta, äänitystä, lavastusta tai puvustusta? Lisätäänkö jälkikäteen esimerkiksi kuvaelementtejä tai äänitehosteita? Huomataan, että erilaisiin esityksiin soveltuvat eri median muodot.

Esitys voi olla mitä tahansa lasten oman valinnan mukaan, esimerkiksi:

- musiikkiesitys, kuten lasten itse tekemä laulu tai rap-kappale. Lähdetään rakentamaan lasten omaa kappaletta jonkin valmiin tai lasten vapaasti tuottaman tekstin pohjalta. Monet runot voivat olla jo sinällään räppiä, ja myös vapaa tekstien laatiminen lapsia kiinnostavista aiheista ruokkii lasten luovuutta ja ilmaisua.
- näytelty lyhytelokuva valmiista sadusta tai lasten itse laatimasta käsikirjoituksesta.

Esityksen voi jälkikäteen esittää vaikkapa vanhemmille tai toiselle lapsiryhmälle.

Vaikuttaminen

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Opetellaan, että lapsilla on oikeus ja mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin asioihin. Käytetään mediavälineitä monipuolisesti lasten ajatusten ja mielipiteiden ilmaisun välineinä arjen yhteisessä suunnittelussa ja päätöksissä.

Laaditaan yhdessä mediasisältö, jolla ilmaistaan lasten näkemys tai toive tai vaikutetaan myönteisesti johonkin yhteiseen asiaan.

Mainiot mainokset

Median avulla voi vaikuttaa asioihin, mielipiteisiin ja mielikuviin. Mainoksilla halutaan välittää parhaita puolia mainostettavista asioista, tehdä niistä kiinnostavia ja haluttuja ja perustella, miksi ne olisivat mielekkäitä omistaa. Mainoksilla voi vakuuttaa.

- Tutkitaan vaikuttamista laatimalla videomainoksia lapsille tärkeistä asioista, kuten lemmikistä, suosikkipaikasta, -leikistä tai kiinnostuksenkohteista. Audiovisuaaliseen tuottamiseen kuuluvat äänen ja elokuvallisen ilmaisun keinot, joita lapset pystyvät tuottamaan itsekin.
- Miettikää, millä keinoilla tai perusteluilla mainostettavaa asiaa kannattaisi suositella ja markkinoida toisille, jotta muutkin innostuisivat siitä. Kenelle mainos on suunnattu: toisille lapsille, aikuisille, vai ehkä satuolennoille? Onko kohderyhmällä vaikutusta siihen, mitä mainoksessa kannattaa sanoa ja näyttää?
- Harjoitelkaa median tuottamisen vaiheita. Suunnittelu aloitetaan käsikirjoittamalla juoni. Mistä mainos alkaa? Mitä siinä tapahtuu alun jälkeen ja miten se loppuu? Tarvittaessa ottoja voidaan ottaa useita. Samalla opitaan, että ammattilaisillakaan asiat menevät harvoin kerralla nappiin.
- Mainoksen voi liikkuvan kuvan sijaan koostaa yksittäisistä kuvista, joiden päälle nauhoitetaan ääniraita editointiohjelmassa. Ihastellaan yhdessä valmiita töitä ja jutellaan, millaista niitä oli tehdä.

Tiedon välittäminen

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Tutkitaan, miten kuvitteelliset ja todenmukaiset mediasisällöt syntyvät ja mikä niiden ero on. Tehdään esimerkiksi tarinoita tai reportaasi arjesta.

Esitetään tietoa median avulla, esimerkiksi taltioidun äänen, digitaalisen kuvaesityksen tai videon muodossa.

Tiedontekijät

Media on tiedon välittämisen kanava, ja esiopetuksessa tiedon tuottamisesta ja välittämisestä median avulla tehdään luonnollinen osa arkea. Mitä kaikkea sellaista lasten elämässä, lähiympäristössä ja ryhmän oppimisessa tapahtuu, josta voi välittää tietoa? Tiedon välittämistä on yksinkertaisimmillaan askarruttavaan kysymykseen löytyneen vastauksen jakaminen yhteisesti. Asioita tutkimalla, ja tietoa keräämällä ja välittämällä lapset oivaltavat, millä tavoin uutta tietoa saadaan ja miten siitä kerrotaan toisille.

- Harjoitellaan erilaisia esiopetukseen soveltuvia tiedon keräämisen, tuottamisen ja välittämisen tapoja. Näitä ovat esimerkiksi uutisissakin nähtävät haastattelu ja raportointi.
- Tutkikaa lapsille sopivia ja lapsia kiinnostavia uutisia ja havainnoikaa haastattelun ja raportoinnin tunnusmerkkejä.
- Kokeilkaa tapahtumien dokumentointia esimerkiksi valokuvaamalla, asioista raportointia ja haastattelua. Tiedon voi koota esimerkiksi uutisartikkelin tai julisteen muotoon tai nauhoittaa uutislähetykseksi.
- Haastattelun ja raportoinnin voi tehdä myös kuvitteellisilla hahmoilla ja kuvitteellisessa ympäristössä esimerkiksi vihreän kankaan tekniikkaa tai lavastusta käyttäen. Samalla lasten kanssa päästään tutkimaan toden ja kuvitteellisen eroa ja välitetyn tiedon luotettavuutta.

Minä median tuottajana

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Rohkaistaan lapsia leikinomaiseen ja kokeilevaan mediasisältöjen tuottamiseen. Löydetään yhdessä tapoja, joilla kaikki voivat osallistua ja saada myönteisiä kokemuksia median tuottamisesta.

Käytetään luovan ilmaisun virikkeinä lapsille tuttuja mediasisältöjä, kuten sarjojen hahmoja, elokuvien tapahtumia tai pelien kulkua.

Supersankarin sairaspäivä

Lasten vapaassa leikissä syntyy herkullisia tarinoita ja uusia tulkintoja tuttujen mediahahmojen elämästä. Leikki on esiopetusikäisen lapsen tapa käsitellä omia mediakokemuksia ja median parista löytyviä samaistumisen kohteita. Tarkastellaan yhdessä supersankareita, tehdään oma mediaesitys ja liitetään supervoimien tutkiminen omien vahvuuksien tunnistamiseen.

- Jutelkaa, millaisia supervoimia tutuilla hahmoilla tv-sarjoissa, peleissä tai elokuvissa on. Tutkikaa leikin avulla hahmoja ja kokeilkaa, miten hahmot toimisivat erilaisissa tilanteissa. Miettikää, miksi hahmoilla on supervoimia. Onko voimilla haittapuolia? Minkä supervoiman lapset valitsisivat itselleen?
- Käsitellään supervoimia sarjakuvan ja elokuvan keinoin. Tehkää tarina, jossa päähenkilöksi valitaan supersankari. Sankari voi olla ihminen, eläin tai joku muu leikeistä tai mediasta tuttu hahmo. Hahmolle valitaan jokin leikissä hyväksi havaittu supervoima. Eräänä päivänä supersankari kuitenkin sairastuu. Mitä sitten tapahtuu? Tarinalla on hyvä olla alku, keskikohta ja lopetus.
- Tehkää tarinasta elokuvan käsikirjoitus ja hahmottakaa sitä kuvasarjan muodossa. Käsikirjoitus kuvataan elokuvaksi. Jakakaa yhdessä roolit, ja miettikää elokuvalla myös sopiva rekvisiitta ja puvustus. Kuvatkaa elokuva.
- Suunnitelkaa ja järjestäkää yhdessä ensi-ilta ja katsokaa elokuva. Kaikki tähdet voi valokuvata punaisella matolla.
- Pohtikaa, miten jokainen voi olla sankari arjessa. Supervoimia voi olla monenlaisia, kuten esimerkiksi kaveritaidot, ystävällisyys ja auttaminen. Joskus on myös päiviä, jolloin supervoimat tuntuvat kadonneen, mutta kenenkään ei aina tarvitse olla super.

Toiminta mediaympäristöissä

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on noudatettava lasten suojelemiseksi asetettua kuvaohjelmalakia. Jos ohjelma, elokuva tai digitaalinen peli on ikärajaluokiteltu, käytetään vain S-, T- tai 3-merkittyjä eli kaikenikäisille sallittuja kuvaohjelmia. Lisätietoa ikärajoista löydät KAVIn sivuilta: kavi.fi/ikarajat.

Turvallisuus

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Keskustellaan yksityisyyden suojaamisen merkityksestä. Muistutetaan jokaisen oikeudesta päättää itseään koskevien kuvien ottamisesta ja jakamisesta.

Lapsia rohkaistaan keskustelemaan mediankäytöstä aikuisen kanssa, pyytämään apua ja hakemaan aikuisesta turvaa askarruttavissa tilanteissa.

Tutustutaan lasten kanssa mediasisältöjen ikärajamerkintöihin ja keskustellaan, mikä merkitys ikärajoilla on.

Ikärajat tutuiksi

Kuvaohjelmien, eli elokuvien, tv-ohjelmien ja digitaalisten pelien ikärajat asetetaan Suomessa lasten suojelemiseksi huolellisen harkinnan jälkeen. Kaikissa ohjelmissa, kuten uutisissa, ikärajoja ei kuitenkaan ole. Lisäksi useimmissa verkkovideoissa, -peleissä ja -sovelluksissa ei ole ikärajaa.

- Harjoitelkaa tunnistamaan ikärajasymboleja. Jutelkaa, mitä eri symbolit tarkoittavat. Millaisia ohjelmia ja sisältöjä 6- tai 7-vuotias saa katsella ja pelata? Keskustelkaa, miksi ikärajoja tarvitaan, ja mitä voi seurata, jos on nähnyt jotain liian hurjaa? Jutelkaa siitä, että jokainen on yksilö, ja jotakuta saattavat pelottaa myös ohjelmat, jotka ovat iän puolesta sallittuja.
- Opetelkaa toimimaan tilanteessa, jossa lapsi sattuu näkemään jotain liian hurjaa. On tärkeää, että lapsi rohkenee kertoa aikuiselle, jos on nähnyt mediassa pelottavan tai ikävän videon, ohjelman tai pelin. Opetellaan, että myöskään toisille lapsille ei saa näyttää pelottavia videoita. Yllättävän, pelottavan sisällön varalta on myös tärkeää, että lapsi oppii toimimaan tilanteessa itse laittamalla silmät kiinni, poistumalla laitteen ääreltä tai sulkemalla nopeasti käyttämänsä laitteen tai sovelluksen.
- Tutustu ikärajoin: kavi.fi/ikarajat.

Omat rajat selväksi

Eskari-iässä monen lapsen median käyttö muuttuu pikkuhiljaa itsenäisemmäksi. Lasta ei kuitenkaan tule jättää omin päin sellaisiin verkkoympäristöihin, joissa ollaan tekemisissä myös tuntemattomien kanssa. On tärkeää käsitellä hyvissä ajoin yksityisyyden suojaamisen peruseriaatteita. Myös huoltajia on hyvä muistuttaa lapsen yksityisyyden suojan, yksityisyysasetusten ja perheen mediankäyttösääntöjen tärkeydestä, mikäli lapselle on hankittu henkilökohtainen älypuhelin tai muu älylaite.

- Opetelkaa yhdessä, miten yksityisyyden rajoja suojataan mediassa toimittaessa. Lapsen ei ilman oman huoltajan lupaa tule kertoa oikeaa nimeään internetissä eikä jakaa osoitetta, puhelinnumeroa tai kuvaansa verkossa. Myöskään muiden lasten tietoja tai kuvia ei jaeta. Henkilökohtaisia salasanoja ei kerrota kavereille eikä toisten salasanoja urkita.
- Tärkein turvataito on aikuiseen turvaaminen! Lapsia muistutetaan toistuvasti, että aikuisen puoleen tulee kääntyä aina, jos kohtaa mediassa jotain outoa tai pelottavaa. Näin toimitaan esimerkiksi silloin, jos lapsi saa ikäviä viestejä tai henkilökohtaisia yhteydenottoja tuntemattomilta henkilöiltä.

Vastuullisuus

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Keskustellaan, millaisia mediavälineitä lapset itse käyttävät ja miten niitä käytetään vastuullisesti.

Laaditaan yhdessä lasten kanssa hyviä käytänteitä mediavälineiden ja -sisältöjen käytöstä.

Käsitellään tekijänoikeutta. Ymmärretään, että jokaisella on oikeus vaikuttaa itse tuottamansa sisällön käsittelyyn.

Huolelliset medialaitetaiturit

Esiopetuksessa sovitaan ryhmän kesken, että yhteisiin tavaroihin, leikkeihin ja rakennelmiin suhtaudutaan vastuullisesti ja kunnioittavasti. Vastuullisuutta opetellaan myös medialaitteiden parissa toimiessa.

- Jutelkaa yhdessä, miksi on tärkeää pitää omien tavaroiden lisäksi huolta myös yhteisistä tavaroista. Samalla tavoin voidaan myös sopia, miten yhteisistä mediavälineistä pidetään hyvää huolta, jotta niistä riittää iloa kaikille.
- Sopikaa, että eskarilaiset ovat medialaitetaitureita, joiden tehtävänä on huolehtia laitteista. Laatikaa jokaiselle mediavälineelle viisi tärkeintä hoito-ohjetta. Hoito-ohjeet voivat liittyä esimerkiksi laitteen käyttöön, lataukseen, puhtaana pitämiseen, ohjelmien ja laitteen sulkemiseen tai niiden käsittelyyn ja kuljettamiseen. Pohtikaa mitä tehdä, jos laite ei toimi tai jos se menee rikki. Medialaitteen hoito-ohjeen voi tehdä esimerkiksi julisteeksi tai ohjelehtiseksi perinteisin menetelmin tai digitaalisesti.

Hyvinvointi

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Tarkastellaan mediankäyttöä myös sosiaalisena tekemisenä ja keskustellaan jaetuista kokemuksista median parissa.

Keskustellaan lasten elämään kuuluvista medioista ja ajankäytöstä median parissa.

Media-aarrearkku

Lapset elävät mediakulttuurin keskellä, ja media on monella tavalla läsnä esikouluikäisen arjessa. Median parissa tulee olla turvallinen olo, mutta yhtä tärkeää on, että median käytöstä syntyy lapselle myönteisiä kokemuksia. Yhteisestä ajasta median parissa muodostuu yhdenlaisia arjen aarteita. Lapsen mediankäytön tulisi samalla olla tasapainossa arjen muiden mukavien toimien ja puuhien kanssa. Lasten ja kotien huomio kiinnitetään näihin kysymyksiin esimerkiksi viettämällä yhdessä teemaviikkoa. Sen aikana käsitellään hyvinvointia lisäävän mediankäytön teemoja media-aarrearkun tehtävien avulla.

- Valmistakaa aarrearkku, jossa on yhdessä keksimiänne mediankäyttöön liittyviä tehtäviä, kuten esimerkiksi: harjoitelkaa viestin laittamista sukulaiselle tai ystävälle, ottakaa valokuva itsellenne tärkeästä asiasta, kuunnelkaa äänikirjaa tai pitäkää mediavapaapäivä.
- Teemaviikon jokaisena päivänä eskarit nostavat media-aarrearkusta tehtävän. Tehtävä tehdään päivän aikana tai se sovitaan tehtäväksi kotona. Tehtävän tekemisen jälkeen jutellaan yhdessä, miltä tehtävän tekeminen tuntui. Mikä tehtävässä oli mukavaa tai oliko sen tekemisessä jotakin hankalaa? Tehtiinkö tehtävä yksin vai yhdessä? Mitä muita ajatuksia tehtävistä heräsi?

Hyvä vuorovaikutus

Hyvä pedagoginen toiminta esiopetuksessa

Keskustellaan ja harjoitellaan tunnistamaan yhdessä lasten kanssa, mitä kiusaaminen ja häirintä tarkoittavat, sekä harjoitellaan ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti.

Kokeillaan viestintää erilaisten mediavälineiden kautta. Osallistetaan lapsia arjen mediavälitteisessä viestinnässä.

Eskarilaisen mediaetiketti

Kiusaaminen ei ole sallittua kasvokkain eikä medialaitteiden välityksellä. Useimmat lapset saavat ensimmäisen oman puhelimensa 6–7-vuotiaana, joten puhelin- ja viestittelyetiketti ovat jo eskareille ajankohtaisia. Käsitelkää kiusaamista ja hyvää käytöstä median parissa. Hyödyntäkää älylaitteita aiheen käsittelyssä.

- Pohtikaa yhdessä, millaiset tilanteet ovat eskareiden mielestä kiusaamista tai ikävää käytöstä mediaa käytettäessä. Millaisilla sanoilla ja teoilla tilanteita voi ratkaista?
- Näytelkää ja kuvatkaa yhdessä videolle kohtauksia, joissa toimitaan väärin ja kohtauksia, joissa toimitaan oikein. Katsokaa valmis video yhdessä ja purkaka tekemisen aikana syntyneitä ajatuksia. Kerratkaa, mitä tehdä jatkossa, jos näkee ikävän tilanteen tai jos joutuu itse sellaiseen mukaan.
- Harjoitelkaa yhdessä kohteliasta puhelin- ja viestittelykäytöstä kahden älylaitteen avulla. Miten kännykkään vastataan ja kuinka puhelu päätetään? Entä millaisia viestejä on mukava saada ja lähettää?